

DIGITALE INTERACTIE TUSSEN LEERLINGEN EN DOCENTEN

MEER DELEN IS MEER LEREN

Voor leerlingen valt veel leerwinst te behalen door ervaringen van binnen en buiten school te koppelen. Maar hoe doe je dat? Marjan van der Wel schrijft erover in dit artikel en nodigt, namens het Ontwikkelcentrum, scholen uit om mee te doen aan een innovatieve leeromgeving.

TEKST MARJAN VAN DER WEL, BEWERKING MARLEEN SCHEPERS

FOTOGRAFIE MARJAN VAN DER WEL, FABIAN KOCH EN GIDYAN VAN DER TOORN

In het weekend werk ik als barman in een poolcafé”, zegt Fabian Koch, tweedejaars mbo-leerling Outdoor Design (niveau 4) aan het Wellantcollege Rijswijk. “Ik sta alleen achter de bar, dus ik moet zelfstandig werken en beslissingen nemen. Ik moet ook weten hoe de financiële situatie is en goed met de klanten kunnen opschieten. Hoe opener ik ben, hoe meer fooi.”

Fabian gaat met zijn vrienden stappen en houdt zijn sociale netwerk ook via Facebook bij. “Contacten gaan via WhatsApp en MSN. En als we ‘links’ willen delen, gaan we op Facebook of MSN verder.”

Het weekend van Gidyan van der Toorn, medeleerling van Fabian, is vooral gevuld met het werken in zijn eigen hoveniersbedrijf. “Ik heb verschillende opdrachten: van het maken van beplantingsplannen tot het uitvoeren van tuinonderhoud.” Regelmatig voert hij advies- en verkoopgesprekken en maakt hij begrotingen. Ondanks dat hij zo druk is, heeft hij een leuke vriendengroep. Hij gebruikt ook MSN en zijn mobieltje, “maar niet 24/7 want het moet wel nut hebben.”

De leerlingen lopen twee dagen per week stage. Zo ontwerpt Fabian nu tuinen in 3D en Gidyan leert veel over onderhoud en tuinaanleg. Op school, bij hun docent Govert Visser, leren ze onder andere tuindesign, klantcontacten onderhouden en krijgen ze tuinkunstgeschiedenis. Voor echte opdrachtgevers voeren ze realistische opdrachten uit. Zo ontwierpen ze vorig jaar een dakterras en dit jaar werken ze aan een opdracht bij Paleis Noordeinde.

Jongeren zoals Fabian en Gidyan bewegen zich in allerlei werelden waar ze leren en leven; die van school, van vrije tijd en die van stage en bijbaantjes. Ze doen er waardevolle ervaringen op; het zijn krachtige leeromgevingen. Alleen, de werelden staan los van elkaar, er is weinig kruisbestuiving. Veel ervaringen van buiten school blijven onbenut en lekken weg. Zo missen scholen en leerlingen leerwinst.

Fabian Koch heeft een bijbaantje als barman in een poolcafé

Leerwinst

Wat als je die werelden zou kunnen koppelen? Als je de ervaringswerelden van de leerlingen aan elkaar verbindt, dan moet dit toch leerwinst opleveren? Deze vraag houdt Wim Drost, directeur van het Ontwikkelcentrum, al geruime tijd bezig. “Bedrijven, overheden en onderwijsinstellingen kunnen de potentie en ervaringen

van de leerlingen veel beter benutten”, vindt hij. Tijdens een stage doet de leerling ervaringen en informatie op, bijvoorbeeld van de laatste ontwikkelingen in een bepaalde sector of regio. Op dit moment is het voor de leerling vaak lastig om wat hij buiten leert te valideren in zijn portfolio. Als de leerling deze informatie kan inbrengen en de school het oppikt ter verrijking van het onderwijs en de leermiddelen, wordt hij ‘medeauteur’ van

zijn opleiding. Andersom zal hij de schoolkennis weer ‘buiten’ toepassen. De mogelijkheden zijn enorm, denkt Drost.

Hoe kun je de kloof die gaapt tussen deze werelden opheffen? Qwesties, het adviesbureau van Marjan van der Wel, heeft voor het Ontwikkelcentrum een literatuurstudie gedaan naar interacties, naar manieren van leren die veel leerwinst opleveren. Uit deze studie blijkt dat samenwerkend leren – een didactische werkvorm die gebruikt wordt om leerlingen of studenten te laten samenwerken aan opdrachten (zie kader) – geschikt is om waarde te creëren uit de verschillende ervaringswerelden. Een flink deel van dit leren is informeel van aard:

De werelden van school, van vrije tijd en die van stage en bijbanen staan los van elkaar, maar zijn alle krachtige leerplekken

De auteur

Marjan van der Wel is eigenaar van Qwesties, bureau voor onderzoek en advies in leerprocessen. Zij is onderwijskundig adviseur en heeft tevens een aanstelling als onderzoeker bij ECS WUR. Eerder was zij onder andere werkzaam bij CPS.

Gidyan van der Toorn werkt in zijn vrije tijd in zijn eigen hoveniersbedrijf

Kenmerken van social media

- > nieuwe content samen maken
- > laten zien waarmee je bezig bent, delen en elkaar helpen
- > reageren op een trigger
- > groepsvorming rond een vraagstuk
- > aantrekkelijkheid/status van gebruiker hangt af van bijdragen
- > snelle verspreiding van informatie

Cocreatie

Het Ontwikkelcentrum nodigt scholen, de gebruikers, uit om te participeren in de ontwikkeling van een innovatieve leeromgeving. Hoe kun je social media effectief toepassen in leer- en werkomgevingen? Hoe creëer je meer leerwinst, ook uit de ECC? “Dat is iets om samen met scholen te onderzoeken”, zegt Drost. “Wij willen een leeromgeving inrichten met behulp van social media, informeel leren en van Computer Supported Collaborative Learning.” CSCL is een vorm van samenwerkend leren en construeren van kennis in interactie, met ondersteuning van het leerproces door middel van technologie. De genoemde praktische principes uit de studie van Qwesties vormen de basis voor deze te ontwikkelen leeromgeving.

Een randvoorwaarde voor samenwerkend leren is het werken aan een uitdagende en reële opdracht. Een bijkomend voordeel van CSCL is dat je plaats- en tijdonafhankelijk kunt werken. “Voor kleine en heel specifieke opleidingen of keuzevakken is zo’n leeromgeving op afstand

kijk maar naar wat Fabian allemaal leert tijdens zijn werk in het poolcafé. Dit deel kun je door reflectie en rapportage tastbaar maken, met behulp van social media. Want met social media kunnen leerlingen en docenten informatie samenbrengen, een opdracht uitvoeren, snel delen en filteren en zo hun onderwijs actualiseren.

In de cloud

Door het combineren van de principes van samenwerkend leren, informeel leren en social media (zie kaders) kun je de leeropbrengst dus vergroten. Dit vraagt wel om andere manieren van lesgeven, om het aanpassen van de didactiek. Ict is een hulpmiddel dat goed in het onderwijsconcept moet zijn ingebed, zo blijkt uit het onderzoek van Qwesties.

Docent Govert Visser kan zich voorstellen dat het het onderwijs ten goede komt wanneer je een manier vindt om de ervaringswerelden binnen en buiten school te verbinden. “Het vak Outdoor Design is continue in ontwikkeling. Veel van mijn lesstof is al digitaal beschikbaar in de ECC⁺, maar juist de specialistische onderwerpen nog niet. Wat we nodig hebben is een omgeving met leermiddelen waarin leerlingen documenten en ervaringen kunnen delen, aanvullen en waar onbepaald interactie mogelijk is. Dit ondersteunt docenten enorm. Je zet ict in om bepaalde leeractiviteiten beter en effectiever te organiseren. Vanuit de inhoud én de techniek richt je een leeromgeving in. Dat vraagt van ons docenten wel de competentie om die digitale didactiek toe te passen.”

Nóg mooier zou het zijn als onderwijs en bedrijfsleven samen in een cloud kunnen werken, vindt Visser. Hij denkt dat ‘Focus op Vakmanschap’ alleen kans maakt als er meer interactie ontstaat tussen leerlingen, school en bedrijven. Net als het optimaal uitvoeren van regionale opdrachten met verschillende bedrijven.

Docent Govert Visser: “Het komt het onderwijs ten goede wanneer je een manier vindt om de ervaringswerelden binnen en buiten school te verbinden”

Kenmerken van informeel leren

- > gebeurt toevallig of tijdens alledaagse activiteiten
- > kan zowel doelbewust als niet-doelbewust zijn
- > komt op gang als reactie op een trigger
- > dagelijkse activiteiten/interactie met de omgeving vormen de aanleiding
- > het initiatief ligt bij de lerende
- > leidt niet tot certificering
- > continue proces zonder begin of einde

Kenmerken van samenwerkend leren / CSCL

- > uitvoeren van een (complexe) opdracht vormt de aanleiding
- > positieve onderlinge afhankelijkheid in team om de opdracht uit te voeren
- > interactie tussen leerling en docent
- > beheersen van sociale vaardigheden leidt tot positieve samenwerking
- > tijd- en plaatsafhankelijk inzetbaar
- > constructie van kennis door reflectie en interactie

erg interessant, ook om het aankomende lerarentekort te kunnen opvangen”, aldus Drost. “Eigenlijk voor elke school die het vergroten van de leerwinst hoog in het vaandel heeft staan.” Een andere gunstige bijkomstigheid is dat de leerlingen al doende productief leren omgaan met social media. Handig, aangezien steeds meer bedrijven online fora en twittervarianten voor hun interne communicatie inzetten.

Scholen die deelnemen, hebben volgens Drost invloed op de inrichting van de leeromgeving, zodat deze echt ‘op maat’ wordt. Daarnaast participeren de deelnemers in een boeiend netwerk dat werkt vanuit cocreatie. En last but not least: de leerlingen profiteren er snel van.

Toekomst

Hoe kan dit er in de toekomst uitzien wanneer het lukt om de verschillende werelden te verbinden? Bedrijven en onderwijsinstellingen werken samen in een cloud waar ze kennis en contacten delen. Materialen en leermiddelen blijven actueel door inbreng van leerlingen,

van bedrijven, overheden en onderwijsinstellingen.

Na het afstuderen van Fabian en Gidyan kunnen zij de onderwijsinstelling blijven voeden met hun kennis en ervaringen. Op een laagdrempelige manier worden de banden tussen leerlingen onderling, tussen leerling en onderwijsinstelling en met het regionetwerk onderhouden. Dé manier om een leven lang leren te faciliteren en om bij te kunnen dragen met je kennis en inzichten. Zo krijgen Fabian en Gidyan af en toe inspiratie van hun leermeester Govert Visser, die zij weer op een leuke opdracht wijzen. ■

Heeft u interesse om actief betrokken te zijn bij de ontwikkeling van deze innovatie? Neem vóór 15 december contact op met Wim Drost, Ontwikkelcentrum, via w.drost@ontwikkelcentrum.nl.

* ECC = Educatieve Content Catalogus

advertentie

ADVERTEREN?

Het tijdschrift Vakblad Groen Onderwijs is het enige blad dat zich speciaal richt op het groen onderwijs en agrarische belangenorganisaties. Het verschijnt 15 maal per jaar. Met Vakblad Groen Onderwijs kunt u dus gericht deze doelgroep benaderen.

Voor inlichtingen over advertentiemogelijkheden, vraag naar:

Pieter Boetzkes
 Tormentilbeek 8
 5709 PK Helmond
 Telefoon (0492) 55 69 03
 Fax (0492) 55 69 04
 E-mail info@groenonderwijs.nl

EDITIE	SLUITINGS-DATUM	VERSCHEIJNINGS-DATUM
14	03-12-2012	18-12-2012
15	17-12-2012	03-01-2013